

No. 40946

**Brazil
and
Ukraine**

Agreement between the Government of the Federative Republic of Brazil and the Government of Ukraine on technology safeguards associated with participation of Ukraine in launches from the Alcantara Launch Center. Kiev, 16 January 2002

Entry into force: *20 November 2003 by notification, in accordance with article X*

Authentic texts: *English, Portuguese and Ukrainian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Brazil, 1 February 2005*

**Brésil
et
Ukraine**

Accord entre le Gouvernement de la République fédérative du Brésil et le Gouvernement de l'Ukraine sur les garanties technologiques associées à la participation de l'Ukraine aux lancements à partir du Centre de lancement d'Alcantara. Kiev, 16 janvier 2002

Entrée en vigueur : *20 novembre 2003 par notification, conformément à l'article X*

Textes authentiques : *anglais, portugais et ukrainien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Brésil, 1er février 2005*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE FEDERATIVE REPUBLIC OF BRAZIL AND THE GOVERNMENT OF UKRAINE ON TECHNOLOGY SAFEGUARDS ASSOCIATED WITH PARTICIPATION OF UKRAINE IN LAUNCHES FROM THE ALCANTARA LAUNCH CENTER

The Government of the Federative Republic of Brazil and the Government of Ukraine (hereinafter referred to as "the Parties"),

Recalling the terms of the Framework Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the Federative Republic of Brazil on Cooperation in the Peaceful Uses of Outer Space, of November 18th, 1999,

Taking note of the stated policy of the Government of the Federative Republic of Brazil to promote the commercial use of the Alcantara Launch Center,

Committed to the objectives of non-proliferation and export control, as embodied in the Missile Technology Control Regime (MTCR) Guidelines, and

Believing that continued collaboration in promoting their mutual interests regarding the protection of advanced technologies would serve as a reaffirmation of their common will for further development of scientific and technological cooperation and of their respective related private sector enterprises,

Have agreed as follows:

Article I. Purpose

This Agreement is entered into for the purpose of precluding unauthorized access to or transfer of technologies associated with the launching of Launch Vehicles, Spacecraft by means of Space-Launch Vehicles, or Launch Vehicles, and Payloads by means of Launch Vehicles from the Alcantara Launch Center.

Article II. Definitions

For the purposes of this Agreement, the following definitions shall apply:

1. "Spacecraft" - any spacecraft, groups of spacecraft, spacecraft systems or subsystems, spacecraft components (including satellites, groups of satellites, satellite systems or subsystems, and/or satellite components), and/or orbital transfer motors authorized for export by the Government of Ukraine and used to carry out Launch Activities.

2 "Launch Vehicles" - any launch vehicles, boosters, adapters with separation systems, payload nose fairings, components and spare parts of launch vehicle referred to in the MTCR Equipment and Technology Annex and/or components thereof authorized, for export by the Government of Ukraine and used to carry out Launch Activities.

3. "Payloads" - any spacecraft, or of spacecraft, spacecraft systems or subsystems, spacecraft components (including satellites, groups of satellites, satellite systems or subsystems, and/or satellite components), and/or orbital transfer motors authorized for export to the Federative Republic of Brazil by a government other than the Government of Ukraine for launch on Launch Vehicles from the Alcantara Launch Center.

4. "Space-Launch Vehicles" - any launch vehicles, boosters, adapters with separation systems, payload nose fairings, and/or components thereof authorized for export to the Federative Republic of Brazil by a government other than the Government of Ukraine for launch from the Alcantara Launch Center.

5. "Launch Pad Equipment" - equipment of a launching pad and launching complex, licensed for export from Ukraine, used for launch from the Alcantara Launch Center.

6. "Related Equipment" - support equipment, ancillary items, components and spare parts thereof authorized for export by the Government of Ukraine and required to carry out Launch Activities.

7. "Technical Data" - information, in any form including in oral form, other than publicly available information that is required for the design, engineering, development, production, processing, manufacture, use, operation, overhaul, repair, maintenance, modification, enhancement or modernization of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Payload and/or Related Equipment. Such information includes, but is not limited to, information on the form of blueprints, drawings, photographs, video materials, plans, instructions, computer software and documentation.

8. "Launch Activities" - all actions associated with the launching of Spacecraft by means of Launch Vehicles or Space Launch Vehicles and the launching of Payloads by means of Launch Vehicles, from the initial technical discussion, through assembly and testing, to launch and/or return of the Related Equipment and Technical Data from the Federative Republic of Brazil to Ukraine or other location approved by the Government of Ukraine, and, in the event of a cancelled or failed launch, the return of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, Technical Data and/or any recovered and identified - components or debris of Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft and/or Related Equipment to Ukraine or other location approved by the Government of Ukraine.

9. "Technology Control Plan" - any plan approved by the relevant bodies of the Government of Ukraine and the Government of the Federative Republic of Brazil before delivery of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, or Related Equipment to the territory of the Federative Republic of Brazil, and which outlines security measures to be implemented during Launch Activities, including in emergency situations.

10. "Ukrainian Participant" - any Ukrainian contractor, subcontractor, employee, or agent, whether person of Ukraine, official, employee or any Government of Ukraine representative, who, in connection with the issuance of an Ukrainian export license, participates in Launch Activities, and is subject to the jurisdiction and/or control of Ukraine.

11. "Brazilian Representative" - any person, other than a Ukrainian Participant, whether person of the Federative Republic of Brazil or other persons who has or could have access to Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or

Technical Data, and who is subject to the jurisdiction and/or control of the Federative Republic of Brazil.

12. "Ukrainian Licensee" - any person issued (an) export license(s) pursuant to the national legislation of Ukraine to export Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and/or Technical Data.

13. "Brazilian Licensee" - any person who is identified on the relevant Ukraine-issued export license and who is licensed under the laws and regulations of the Federative Republic of Brazil to carry out Launch Activities.

14. "Export license" - license to export goods subject to state export control.

Article III. General provisions.

1. The Federative Republic of Brazil shall:

A. Upon written notification by the Government of Ukraine to the Government of the Federative Republic of Brazil of transfers, within the scope of Launch Activities, to a Brazilian Licensee, of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data, and upon their arrival in the Federative Republic of Brazil, take steps, as appropriate, to ensure that:

a) Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data will be used within the scope of Launch Activities only, unless the Government of Ukraine provides prior written consent for the use of that Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data for other objectives (which will be identified by the Government of Ukraine with the purpose to prepare and conduct the launches);

b) Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data will not be modified or replicated without prior written consent of the Government of Ukraine;

c) Any replica of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data, or derivatives of such replicas, will not be retransferred to a third party without prior written consent of the Government of Ukraine.

d) Ensure that no Brazilian Representatives take any equipment or technology being imported to support Launch Activities, excluding those specified by the Government of Ukraine.

2. It will be the intention of the Government of Ukraine, assuming consistency with Ukrainian laws and the provisions of this Agreement, to approve the export licenses necessary to conduct Launch Activities. However, nothing in this Agreement shall restrict the authority of the Government of Ukraine to take any action with respect to export licensing consistent with the national legislation Ukraine.

Article IV. Control of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and Technical Data

1. This Agreement specifies the technology safeguards procedures to be followed for Launch Activities, including procedures for controlling access to Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, Technical Data and areas containing such items at the Alcantara Launch Center. This Agreement shall apply to all phases of Launch Activities, including activities at all facilities of any Ukrainian Licensee, activities at all facilities under the jurisdiction and/or control of the Federative Republic of Brazil, and activities of Brazilian Representatives and Ukrainian Participants. This Agreement also shall apply to all phases of transportation of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and Technical Data.

2. Except as described in Article VI and Article VIII (3) of this Agreement, or as otherwise authorized by export licenses issued by the Government of Ukraine, the Government of the Federative Republic of Brazil shall use its best efforts to avoid any unescorted or unmonitored access, including the use of any technical devices, by Brazilian Representatives to a Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, Technical Data and/or the segregated areas mentioned in paragraph 3 of this Article.

3. For any Launch Activities, the Parties shall use their best efforts to ensure that Ukrainian Participants retain control of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and Technical Data unless otherwise authorized by the Government of Ukraine. To this end, the Government of the Federative Republic of Brazil shall make available at the Alcantara Launch Center areas for the processing, assembly, mating, and launch of Launch Vehicles and Spacecraft by Ukrainian Licensees and permit persons authorized by the Government of Ukraine to control access to such areas. The boundaries of such areas shall be clearly designated.

4. Each Party shall ensure that all persons under the jurisdiction or control of that Party's state who participate in or otherwise have access to Launch Activities shall adhere to the procedures specified in this Agreement.

5. The Government of Ukraine shall require Ukrainian Licensees involved in Launch Activities at the Alcantara Launch Center to conclude a Technology Control Plan contemplating relevant elements of this Agreement. The Government of the Federative Republic of Brazil shall ensure that Brazilian Representatives comply with their obligations as set forth in Technology Control Plans. The Government of Ukraine shall ensure that Ukrainian Participants also comply with their obligations as set forth in Technology Control Plans. In the event of conflict between the provisions of this Agreement and the provisions of any Technology Control Plan, the provisions of this Agreement shall prevail.

6. The Parties shall use their best efforts to ensure the timely receipt of the respective necessary license(s) for the completion of Launch Activities. If the Government of Ukraine determines that any provision of this Agreement or Technology Control Plans for any Launch Activities may have been violated, it may suspend or revoke any export license(s) related to such launches. If the Government of the Federative Republic of Brazil determines

that any provision of this Agreement or Technology Control Plans for any Launch Activities may have been violated, it may suspend or revoke any license(s) related to such launches.

a) In the event that any such license(s), or export license(s), is (are) suspended or revoked, the suspender Party shall promptly notify the other Party and explain the reasons for its decision.

b) In the event an export license is revoked by the Government of Ukraine, the Government of the Federative Republic of Brazil shall not prevent and, in the case of necessity, facilitate the expeditious return to Ukraine or other location approved by the Government of Ukraine, according to the Ukrainian-issued license, of a Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data that were transferred to the territory of the Federative Republic of Brazil.

Article V. Technical Data Authorized for Disclosure

1. This Agreement does not permit, and the Government of Ukraine shall prohibit Ukrainian Participants from providing any assistance to Brazilian Representatives relating to the design and development of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment and Spacecraft and/or Related Equipment unless such assistance is authorized by the Government of Ukraine.

2. The Government of the Federative Republic of Brazil shall not retransfer and shall prohibit the retransfer by Brazilian Representatives of any data concerning Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and/or Technical Data without the prior written approval by the Government of Ukraine.

3. The Government of Ukraine shall use its best efforts to ensure that Ukrainian Licenses provide the Brazilian Licensees with the necessary information from the Ukrainian license and/or retransfer authorization, including information on the items transferred pursuant to such license or authorization. The Government of the Federative Republic of Brazil shall use its best efforts to ensure that the Brazilian Licensees provide the Government of the Federative Republic of Brazil with the aforementioned information.

Article VI. Access Controls

1. For any launch covered by this Agreement, the Government of Ukraine and the Government of the Federative Republic of Brazil shall oversee and monitor the implementation of applicable Technology Control Plans. The Government of the Federative Republic of Brazil shall permit and facilitate the Government of Ukraine oversight and monitoring of all Launch Activities.

2. The Parties shall ensure that only Ukrainian Participants whose security procedures have been approved by the Government of Ukraine shall control access to Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and Ukrainian Technical Data. Only such Ukrainian participants shall be permitted to control access throughout launch preparations, transportation of a Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft and Related Equipment, mating/dismating of Spacecraft with Launch Vehicle, test and check-

out, Spacecraft launch, and return of Launch Pad Equipment and Related Equipment as well as Ukrainian Technical Data to Ukraine.

3. The Government of Ukraine shall have the right, for any launch covered by this Agreement, to inspect and control, including electronically through a closed circuit television system and other electronic devices compatible with Launch operations and Launch safety, all areas agreed upon between the Parties where Ukrainian Licensee's Launch Pad Equipment and Related Equipment and Technical Data are located together with the route the docked Spacecraft or Payload may follow to the launch pad. The Government of Ukraine will endeavour to give timely notice of such inspections and controls to the Government of the Federative Republic of Brazil or Brazilian Representatives. Such inspections and controls may, however, occur without prior notice to the Government of the Federative Republic of Brazil or Brazilian Representatives. The Government of Ukraine shall coordinate the specification and technical characteristics of any electronic monitoring devices with the Government of the Federative Republic of Brazil.

4. The Government of the Federative Republic of Brazil shall give timely notice to the Government of Ukraine of any actions that may create a conflict between the access control and monitoring requirements of the Parties so that suitable arrangements can be agreed to safeguard Launch Vehicles, Spacecraft, Launch Pad Equipment and Spacecraft and Related Equipment and/or Technical Data.

5. All persons shall be required to display identification badges while performing duties associated with Launch Activities. Access to the premises and areas that have been specially set aside for work with Launch Vehicles and Spacecraft covered by this Agreement shall be controlled exclusively by the Government of Ukraine or, as authorized in the export license(s), by the Ukrainian Licensee. Such badges, which shall display, in the Portuguese and English languages, the bearer's name, photograph and facility access authorization, may be issued only by the Government of Ukraine, or by the Ukrainian Licensee if authorized by the Government of Ukraine.

Article VII. Processing Procedures

1. Transportation of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and Technical Data, including Customs Processing.

a) All transportation of Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and Technical Data to or from the territory of the Federative Republic of Brazil must be authorized in advance by the Government of Ukraine, and such items may, at the discretion of the Government of Ukraine, be accompanied by monitors authorized by the Government of Ukraine. Transportation of equipment and technologies relating to Launch Activities through the Ukrainian custom frontier shall be implemented in accordance with the laws and regulations of Ukraine.

b) Any Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment, and/or Technical Data transported to/or from the territory of the Federative Republic of Brazil relating to Launch Activities must be packed in appropriately sealed containers, shall be transported expeditiously through the Brazilian territory, and shall only be opened in appropriate designated areas at the Alcantara Launch Center. The appropriate Brazilian au-

thorities shall be provided by the Government of Ukraine with a written statement of the contents of the aforementioned sealed containers.

c) The Government of Ukraine shall require Ukrainian Licensees to provide written assurances that the sealed containers referred to in paragraph 1.b of this Article do not contain any freight or equipment unrelated to Launch Activities.

d) Ukrainian Participants shall go through passport and customs control in the Federative Republic of Brazil in accordance with the procedures defined by Brazilian laws and regulations.

e) The Government of the Federative Republic of Brazil shall use its best efforts to facilitate the entry of Ukrainian Participants into the Federative Republic of Brazil for Launch Activities.

2. Brazilian Representatives shall be permitted to unload vehicles transporting Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data covered by this Agreement and deliver sealed containers to the Launch Vehicle or Spacecraft preparation area only if they are under the supervision of Ukrainian Participants. Brazilian Representatives shall be allowed into such Launch Vehicle or Spacecraft preparation areas under special approval of the Government of Ukraine. Brazilian Representatives may also be permitted into preparation areas if they are escorted at all times by Ukrainian Participants.

3. Post-Launch Procedures

The Parties shall ensure that Launch Pad Equipment, Related Equipment, together with Technical Data, are returned to locations approved by the Government of Ukraine, unless otherwise agreed by the parties.

Article VIII. Launch Delay, Cancellation, or Failure

1. Launch Delay

In the event of a launch delay, the Parties shall ensure that access to Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data is monitored by Ukrainian Participants. The provisions of Article VII of this Agreement shall apply to any subsequent Launch Activities.

2. Launch Cancellation

In the event of a launch cancellation, the Parties shall ensure that Ukrainian Participants are permitted to monitor access to Launch Vehicles, Launch Pad Equipment, Spacecraft, Related Equipment and/or Technical Data, while they await return to Ukraine or other location approved by the Government of Ukraine.

3. Launch Failure

a) In the event of a launch failure, the Government of the Federative Republic of Brazil shall permit Ukrainian Participants to assist in the search for and recovery of any and all Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, and/or Related Equipment components and/or debris from all accident sites in locations subject to the jurisdiction or control of the Federative Republic of Brazil. The Government of the Federative Republic of Brazil shall ensure that the Ukrainian Government failure investigation personnel will have access

to the accident site. A Launch Vehicle and Spacecraft debris recovery site under Ukraine's control shall be located at the Alcantara Launch Center and/or another location agreed to by the Parties. Access to this location shall be controlled as provided in Article VI of this Agreement. The Government of the Federative Republic of Brazil shall return immediately all Articles associated with the Launch Vehicle or Spacecraft recovered by Brazilian Representatives to Ukrainian Participants without examining or photographing them in any manner. If there is reason to believe that the search and recovery of Launch Vehicle, Spacecraft, and/or Related Equipment components and/or debris will affect the interests of a third state, the Parties shall consult expeditiously with the government of that state regarding the coordination of procedures for conducting search operations, without prejudice to the rights and obligations of all concerned states existing under international law, including those arising out of the Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts, and the Return of objects Launched into Outer Space of April 22, 1968.

b) The Government of Ukraine and the Government of the Federative Republic of Brazil agree to authorize the Ukrainian Licensees and Brazilian Licensees respectively, through licenses or permits, to provide, to the extent the national security interests and foreign policy of the respective states permit the information necessary to determine the cause of the accident.

Article IX. Implementation

1. The Parties shall consult annually to review the implementation of this Agreement, with particular emphasis on identifying any adjustments that may be required to maintain the effectiveness of controls over technology transfer.

2. Any dispute between the Parties regarding the interpretation and implementation of this Agreement shall be resolved by consultation through diplomatic channels.

Article X. Final Provisions

1. This Agreement shall enter into force upon exchange of notifications between the Parties confirming that all relevant domestic procedures and requirements necessary for this Agreement's entry into force have been fulfilled.

2. This Agreement may be amended by mutual written agreement of the Parties. The amendments so agreed shall enter into force upon exchange of notifications between the Parties confirming that all relevant domestic procedures and requirements necessary for their entry into force have been fulfilled.

3. This Agreement may be terminated by either Party upon the expiration of one year from the date of the written notification of its intentions to terminate this Agreement to the other Party.

4. The obligations of the Parties set forth in this Agreement concerning security, disclosure and use of information, and return of Launch Vehicles, Spacecraft, Launch Pad Equipment, Related Equipment, and/or Technical Data from a delayed or canceled launch, or Launch Vehicle, Launch Pad Equipment, Spacecraft, and/or Related Equipment components and/or debris resulting from a failed launch to Ukraine or other location approved by

the Government of Ukraine, shall continue to apply after the expiration or termination of this Agreement.

5. The Government of Ukraine authorizes the National Space Agency of Ukraine to monitor the implementation of this Agreement. The Government of the Federative Republic of Brazil authorizes the Brazilian Space Agency (AEB) to monitor the implementation of this Agreement.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done at Kiev at the 16th January, 2002, in two original copies, each in the Portuguese, Ukrainian and English languages, all three texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English version shall prevail.

For the Government of the Republic of Brazil :

RONALDO MOTA SARDENBERG

For the Government of Ukraine :

OLEKSANDR NEGODA

[PORTUGUESE TEXT — TEXTE PORTUGAIS]

ACORDO ENTRE O GOVERNO DA REPÚBLICA FEDERATIVA DO BRASIL E O
GOVERNO DA UCRÂNIA SOBRE SALVAGUARDAS TECNOLÓGICAS
RELACIONADAS À PARTICIPAÇÃO DA UCRÂNIA EM
LANÇAMENTOS A PARTIR DO CENTRO DE
LANÇAMENTO DE ALCÂNTARA

O Governo da República Federativa do Brasil

e

O Governo da Ucrânia
(doravante denominados “as Partes”):

Tendo presentes os termos do Acordo-Quadro entre o Governo da República Federativa do Brasil e o Governo da Ucrânia sobre Cooperação nos Usos Pacíficos do Espaço Exterior, assinado em 18 de novembro de 1999;

Levando em conta a política estabelecida pelo Governo da República Federativa do Brasil de promover o uso comercial do Centro de Lançamento de Alcântara;

Comprometidos com os objetivos da não-proliferação e do controle de exportações, como previsto nas Diretrizes do Regime de Controle de Tecnologia de Mísseis (MTCR), e

Confiantes em que a colaboração continuada na promoção de seus interesses mútuos concernentes à proteção de tecnologias avançadas poderia servir como uma reafirmação do desejo comum de desenvolver ainda mais a cooperação científica e tecnológica e das suas respectivas empresas do setor.

Acordam o seguinte:

ARTIGO I
Objetivo

Este Acordo tem como objetivo evitar o acesso não autorizado de tecnologias relacionadas com o lançamento de Veículos de Lançamento, de Espaçonaves, por meio de Veículos de Lançamento Espaciais ou Veículos de Lançamento, e Cargas Úteis por meio de Veículos de Lançamento a partir do Centro de Lançamento de Alcântara e a transferência não autorizada dessas tecnologias.

ARTIGO II
Definições

Para fins deste Acordo se aplicarão as seguintes definições:

1. “Espaçonaves” – quaisquer espaçonaves, grupos de espaçonaves, sistemas ou subsistemas de espaçonaves, componentes de espaçonaves (inclusive satélites, grupos de satélites, sistemas ou subsistemas de satélites e/ou componentes de satélites) e/ou motores de transferência orbital autorizados para exportação que tenha sido autorizada pelo Governo da Ucrânia e sejam utilizados para executar Atividades de Lançamento.
2. “Veículos de Lançamento” – quaisquer Veículos de Lançamento, propulsores, adaptadores com sistemas de separação, coifas para carga útil, componentes e peças sobressalentes de um Veículo de Lançamento referido no “Anexo do MTCR relativo a Equipamento e Tecnologia” e/ou respectivos componentes, cuja exportação tenha sido autorizada pelo Governo da Ucrânia e sejam utilizados para realizar Atividades de Lançamento.
3. “Cargas Úteis” – quaisquer espaçonaves, grupos de espaçonaves, sistemas ou subsistemas de espaçonaves, componentes de espaçonaves (inclusive satélites, grupos de satélites, sistemas ou subsistemas de satélites e/ou componentes de satélite) e/ou motores de transferência orbital autorizados a serem exportados para a República Federativa do Brasil por outro governo que não o Governo da Ucrânia, para lançamento em Veículos de Lançamento a partir do Centro de Lançamento de Alcântara.
4. “Veículos de Lançamento Espacial” - quaisquer Veículos de Lançamento, propulsores, adaptadores com sistemas de separação, coifas para carga útil e/ou respectivos componentes que tenham sido autorizados para exportação para a República Federativa do Brasil por um governo que não o Governo da Ucrânia para lançamentos a partir do Centro de Lançamento de Alcântara.
5. “Equipamentos da Plataforma de Lançamentos” – equipamentos de uma plataforma de lançamentos e do complexo de lançamento, licenciados para exportação da Ucrânia, utilizados para lançamentos a partir do Centro de Lançamento de Alcântara.
6. “Equipamentos Afins” – equipamentos de apoio, itens subsidiários, respectivos componentes e peças sobressalentes que tenham sido autorizados para exportação pelo Governo da Ucrânia e que sejam necessários para realizar Atividades de Lançamento.

7. “Dados Técnicos” – informação, sob qualquer forma, a verbal, inclusive, que não esteja publicamente disponível e que seja exigida para o projeto, a engenharia, o desenvolvimento, a produção, o processamento, a fabricação, o uso, a operação, a vistoria, o reparo, a manutenção, a modificação, o aprimoramento ou a modernização de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Cargas Úteis e/ou Equipamentos Afins. Tal informação inclui, entre outras, informação no formato de plantas, desenhos, fotografias, materiais de vídeo, planos, instruções, programas de computador e documentação.

8. “Atividades de Lançamento” – todas as ações relacionadas com o lançamento de Espaçonaves por meio de Veículos de Lançamento ou Veículos de Lançamento Espacial e o lançamento de Cargas Úteis por meio de Veículos de Lançamento, desde as discussões técnicas iniciais até a montagem, o teste e lançamento ou retorno dos Equipamentos Afins e dos Dados Técnicos, da República Federativa do Brasil para a Ucrânia ou para outro local aprovado pelo Governo da Ucrânia e, na eventualidade de cancelamento ou falha do lançamento, o retorno dos Veículos de Lançamento, dos Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins, Dados Técnicos, componentes e/ou destroços, recuperados e identificados, do Veículo de Lançamento, dos Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonave e/ou Equipamentos Afins para a Ucrânia ou para outro local aprovado pelo Governo da Ucrânia.

9. “Plano de Controle de Tecnologias” – qualquer plano aprovado pelos órgãos competentes do Governo da República Federativa do Brasil e do Governo da Ucrânia, antes da entrega de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves ou Equipamentos Afins no território da República Federativa do Brasil, e que estabeleçam as medidas de segurança a serem implementadas durante as Atividades de Lançamento, inclusive em situações de emergência.

10. “Participante Ucrâniano” – qualquer contratado ucraniano, subcontratado, empregado, ou agente, quer seja nacional da Ucrânia, funcionário, empregado ou qualquer representante do Governo da Ucrânia que, em função da expedição de uma licença de exportação ucraniana, participe de Atividades de Lançamento, e que esteja sujeito à jurisdição e/ou ao controle da Ucrânia.

11. “Representante Brasileiro” – qualquer pessoa, que não um Participante Ucrâniano, seja nacional da República Federativa do Brasil, seja uma outra pessoa que tenha ou possa ter acesso ao Veículo de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos e que esteja sujeito à jurisdição e/ou ao controle da República Federativa do Brasil.

12. “Licenciado Ucrâniano” – qualquer pessoa em favor da qual tenha(m) sido emitida(s) licença(s) de exportação, de acordo com a legislação nacional da Ucrânia para exportar Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos.

13. “Licenciado Brasileiro” – qualquer pessoa que seja identificada nas pertinentes licenças de exportação emitidas pela Ucrânia e que seja licenciada, de conformidade com as leis e regulamentos da República Federativa do Brasil, a levar a cabo Atividades de Lançamento.

14. “Licença de Exportação” – licença para exportar bens sujeitos ao controle de exportação estatal.

ARTIGO III

Dispositivos Gerais

I. A República Federativa do Brasil deverá:

A. Em seguimento à notificação encaminhada por escrito pelo Governo da Ucrânia ao Governo da República Federativa do Brasil sobre transferências a um Licenciado Brasileiro no contexto das Atividades de Lançamento, de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos e após o momento da sua chegada à República Federativa do Brasil, tomar as medidas apropriadas para assegurar que:

- a) Os Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos serão usados apenas no âmbito das Atividades de Lançamento, a menos que o Governo da Ucrânia manifeste, por escrito, seu prévio consentimento para a utilização dos referidos Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos para outros propósitos (que serão identificados pelo Governo da Ucrânia com o propósito de preparar e conduzir os lançamentos).
- b) Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos não serão modificados ou reproduzidos sem um prévio consentimento por escrito do Governo da Ucrânia.
- c) Toda e qualquer reprodução de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos, ou materiais originados de tais reproduções, não serão repassados a terceiros sem o prévio consentimento por escrito do Governo da Ucrânia.

- d) Assegurar que nenhum Representante Brasileiro se apodere de qualquer equipamento ou tecnologia importados para dar suporte às Atividades de Lançamento, com exceção daqueles especificados pelo Governo da Ucrânia.

2. Será a intenção do Governo da Ucrânia, atuando em consonância com as leis e os dispositivos deste Acordo, aprovar as licenças de exportação necessárias à condução das Atividades de Lançamento. Entretanto, nada neste Acordo restringirá a autoridade do Governo da Ucrânia para tomar qualquer iniciativa em relação ao licenciamento de exportação que esteja em conformidade com a legislação nacional da Ucrânia.

ARTIGO IV

Controle de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e Dados Técnicos

1. Este Acordo especifica os procedimentos de salvaguardas tecnológicas a serem seguidos para Atividades de Lançamento, inclusive os procedimentos para controlar o acesso a Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins, Dados Técnicos e às áreas em que se encontrem tais itens no Centro de Lançamento de Alcântara. Este Acordo se aplicará a todas as fases das Atividades de Lançamento, inclusive as atividades desenvolvidas em todas as instalações de qualquer Licenciado Ucraniano, as atividades em todas as instalações sob jurisdição e/ou controle da República Federativa do Brasil, bem como as atividades dos Representantes Brasileiros e de qualquer Participante Ucraniano. Este Acordo também se aplicará a todas as fases de transporte de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e Dados Técnicos.
2. Com exceção do previsto no Artigo VI e no Artigo VIII (3) deste Acordo, ou do que de outro modo venha a ser autorizado por meio de licenças de exportação emitidas pelo Governo da Ucrânia, o Governo da República Federativa do Brasil envidará seus melhores esforços para evitar qualquer acesso desacompanhado ou não monitorado - inclusive o uso de quaisquer instrumentos técnicos - de Representantes Brasileiros a Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins, Dados Técnicos e/ou às áreas reservadas, mencionadas no parágrafo 3 deste Artigo.
3. Para quaisquer Atividades de Lançamento, as Partes envidarão seus melhores esforços para assegurar que os Participantes Ucranianos mantenham o controle sobre os Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e Dados Técnicos, a menos que venha a ser autorizado de outra maneira pelo Governo da Ucrânia. Para tal fim, o Governo da República Federativa do Brasil disponibilizará, no Centro de Lançamento de Alcântara, áreas para o processamento, montagem, conexão e

lançamento de Veículos de Lançamento e Espaçonaves pelos Licenciados Ucranianos e permitirá que pessoas autorizadas pelo Governo da Ucrânia controlem o acesso a essas áreas. Os limites dessas áreas deverão ser claramente definidos.

4. Cada Parte assegurará que todas as pessoas sob a sua jurisdição e/ou controle, que participem das Atividades de Lançamento ou de outra maneira tenham acesso a elas, observarão os procedimentos especificados neste Acordo.

5. O Governo da Ucrânia exigirá que os Licenciados Ucranianos, envolvidos com as Atividades de Lançamento no Centro de Lançamento de Alcântara, elaborem um Plano de Controle de Tecnologias, que inclua elementos pertinentes deste Acordo. O Governo da República Federativa do Brasil assegurará que os Representantes Brasileiros cumpram com as suas obrigações, conforme venha a ser estabelecido nos Planos de Controle de Tecnologias. O Governo da Ucrânia assegurará que os Participantes Ucranianos cumpram também com as suas obrigações, conforme venha a ser estabelecido nos Planos de Controle de Tecnologias. Em caso de conflito entre os dispositivos deste Acordo e os dispositivos de qualquer Plano de Controle de Tecnologias, prevalecerão os dispositivos deste Acordo.

6. As Partes envidarão seus melhores esforços para assegurar o recebimento tempestivo da(s) sua(s) respectiva(s) licença(s) para a conclusão das Atividades de Lançamento. Caso o Governo da Ucrânia chegue à conclusão de que qualquer dos dispositivos deste Acordo ou dos Planos de Controle de Tecnologias para quaisquer Atividades de Lançamento tenha sido infringido, poderá suspender ou revogar qualquer (quaisquer) licença(s) de exportação relacionada(s) aos referidos lançamentos. Caso o Governo da República Federativa do Brasil chegue à conclusão de que qualquer dos dispositivos deste Acordo ou dos Planos de Controle de Tecnologias para quaisquer Atividades de Lançamento tenha sido infringido, poderá suspender ou revogar qualquer (quaisquer) licença(s) de exportação relacionada(s) aos referidos lançamentos.

- a) No caso de qualquer dessa(s) licença(s) ou de a(s) licença(s) de exportação ser(em) suspensa(s) ou revogada(s), a Parte que procedeu à suspensão ou revogação deverá prontamente notificar a outra Parte e explicar as razões de sua decisão.
- b) Caso uma licença de exportação seja revogada pelo Governo da Ucrânia, o Governo da República Federativa do Brasil não se poderá opor à decisão e, se necessário, deverá facilitar o retorno expedito à Ucrânia, ou a outro local aprovado pelo Governo da Ucrânia, de conformidade com o estabelecido na licença de exportação emitida pelo Governo da Ucrânia, de um Veículo de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos que tenham sido trazidos para o território da República Federativa do Brasil.

ARTIGO V

Dados Técnicos Autorizados para Repasse

1. Este Acordo não permite e o Governo da Ucrânia proibirá que os Participantes Ucrânicos prestem qualquer assistência aos Representantes Brasileiros no concernente ao projeto e desenvolvimento de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves e/ou Equipamentos Afins, a menos que tal assistência seja autorizada pelo Governo da Ucrânia.
2. O Governo da República Federativa do Brasil não repassará e proibirá o repasse por Representantes Brasileiros de quaisquer dados concernentes a Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos sem a prévia autorização por escrito do Governo da Ucrânia.
3. O Governo da Ucrânia envidará seus melhores esforços para assegurar que os Licenciados Ucrânicos forneçam aos Licenciados Brasileiros a informação necessária relacionada à licença ucraniana e/ou à autorização de repasse, inclusive informação sobre os itens repassados de acordo com tal licença ou autorização. O Governo da República Federativa do Brasil envidará seus melhores esforços para assegurar que os Licenciados Brasileiros forneçam ao Governo da República Federativa do Brasil a informação acima mencionada.

ARTIGO VI

Controles de Acesso

1. Para qualquer lançamento regulado por este Acordo, o Governo da Ucrânia e o Governo da República Federativa do Brasil supervisionarão e acompanharão a implementação dos Planos de Controle de Tecnologias apropriados. O Governo da República Federativa do Brasil permitirá e facilitará a supervisão e o acompanhamento de todas as Atividades de Lançamento pelo Governo da Ucrânia.
2. As Partes assegurarão que somente Participantes Ucrânicos, cujos procedimentos de segurança tenham sido aprovados pelo Governo da Ucrânia controlarão o acesso a Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e Dados Técnicos ucranianos. Apenas aos mencionados Participantes Ucrânicos será permitido controlar o acesso durante a preparação dos lançamentos, transportes de um Veículo de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves e Equipamentos Afins, conexão/desconexão da Espaçonave com o Veículo de Lançamento e o retorno dos Equipamentos da Plataforma de Lançamentos e dos Equipamentos Afins, bem como Dados Técnicos ucranianos à Ucrânia.

3. O Governo da Ucrânia terá o direito de, para qualquer lançamento regulado por este Acordo, inspecionar e controlar, inclusive eletronicamente, por meio de sistemas de circuitos fechados de televisão e outros meios eletrônicos compatíveis com operações de lançamento e segurança de lançamento, todas as áreas definidas pelas Partes, onde estejam armazenados os Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Equipamentos Afins e Dados Técnicos dos Licenciados Ucrânicos, bem como o itinerário pelo qual poderão seguir a Espaçonave já montada ou as Cargas Úteis já montadas até a Plataforma de Lançamento. O Governo da Ucrânia envidará esforços para notificar tempestivamente o Governo da República Federativa do Brasil ou os Representantes Brasileiros dessas inspeções ou verificações. Tais inspeções e verificações, no entanto, poderão ocorrer sem prévia notificação ao Governo da República Federativa do Brasil ou aos Representantes Brasileiros. O Governo da Ucrânia coordenará, juntamente com o Governo da República Federativa do Brasil, as especificações e características técnicas de quaisquer equipamentos de monitoramento eletrônico.

4. O Governo da República Federativa do Brasil dará, tempestivamente, informação ao Governo da Ucrânia sobre quaisquer ações que possam criar um conflito entre o controle de acesso e os requisitos de monitoramento especificados pelas Partes, de modo que entendimentos adequados possam ser acordados para salvaguardar Veículos de Lançamento, Espaçonaves, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos.

5. Será solicitado a todas as pessoas portarem, de forma visível, crachás de identificação, enquanto estiverem executando atribuições relacionadas com Atividades de Lançamento. O acesso às instalações e às áreas que tenham sido especialmente reservadas para o trabalho com Veículos de Lançamento e Espaçonaves previsto neste Acordo, será controlado, exclusivamente, pelo Governo da Ucrânia ou pelos Licenciados Ucrânicos, devidamente autorizados pela(s) Licença(s) de Exportação. Tais crachás que exibirão, nos idiomas português e inglês, o nome e a fotografia do portador e a autorização para entrada nas instalações, serão emitidos unicamente pelo Governo da Ucrânia ou pelo Licenciado Ucrânico, se autorizado pelo Governo da Ucrânia.

ARTIGO VII

Procedimentos para Processamento

1. Transporte de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins, Dados Técnicos, inclusive procedimentos alfandegários.

- a) Todo o transporte de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e Dados Técnicos para o território da República Federativa do Brasil, ou dele proveniente, será autorizado previamente pelo Governo da Ucrânia e tais itens poderão, a critério do Governo da Ucrânia, ser acompanhados por agentes autorizados pelo Governo da Ucrânia. O transporte de equipamentos e tecnologias relacionados às Atividades de Lançamento através da fronteira alfandegária ucraniana será levado a cabo de conformidade com as leis e regulamentos da Ucrânia
- b) Quaisquer Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos transportados para o território da República Federativa do Brasil, ou dele provenientes, relacionados a atividades de lançamento, serão acondicionados em containeres devidamente lacrados, transportados, de maneira expedita, através do território brasileiro e só serão abertos em áreas apropriadas, definidas no Centro de Lançamento de Alcântara. As autoridades brasileiras competentes receberão do Governo da Ucrânia uma declaração por escrito do conteúdo dos referidos containeres lacrados.
- c) O Governo da Ucrânia exigirá dos Licenciados Ucranianos que forneçam garantias por escrito de que os containeres lacrados referidos no parágrafo 1.B deste Artigo não contenham nenhuma carga ou equipamento não relacionados às Atividades de Lançamento.
- d) Os Participantes Ucranianos se submeterão ao controle de imigração e alfândega na República Federativa do Brasil, de acordo com os procedimentos estabelecidos pelas leis e regulamentos brasileiros.
- e) O Governo da República Federativa do Brasil envidará seus melhores esforços para facilitar a entrada, no território da República Federativa do Brasil, de Participantes Ucranianos para as Atividades de Lançamentos.

.. Aos Representantes Brasileiros será permitido descarregar veículos transportando Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos abrangidos por este Acordo e entregar containeres lacrados nas áreas de preparação de Veículos de Lançamento ou Espaçonaves, somente se estiverem sob a supervisão de Participantes Ucranianos. Aos Representantes Brasileiros, será permitido, mediante aprovação especial do Governo da Ucrânia, o acesso às áreas de preparação dos Veículos de Lançamento ou das Espaçonaves. Os Representantes

Brasileiros serão, igualmente, admitidos nas áreas de preparação, se estiverem acompanhados todo o tempo de Participantes Ucranianos.

3. Procedimentos Pós-lançamento

As Partes assegurarão que os Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Equipamentos Afins, juntamente com os Dados Técnicos, retornarão a locais aprovados pelo Governo da Ucrânia, a menos que, de outra maneira, venha a ser acordado pelas Partes.

ARTIGO VIII

Atraso, Cancelamento ou Falha de Lançamento

1. Atraso de Lançamento

Na eventualidade de atraso em um lançamento, as Partes assegurarão que o acesso a Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos seja monitorado por Participantes Ucranianos. Os dispositivos do Artigo VII deste Acordo serão aplicados a quaisquer Atividades de Lançamento subseqüentes.

2. Cancelamento de Lançamento

Na eventualidade de cancelamento de um lançamento, as Partes assegurarão que aos Participantes Ucranianos será permitido monitorar o acesso aos Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos, enquanto estiverem aguardando retorno para a Ucrânia ou para outro local aprovado pelo Governo da Ucrânia.

3. Falha de Lançamento

- a) Na eventualidade de falha do lançamento, o Governo da República Federativa do Brasil permitirá que Participantes Ucranianos auxiliem na busca e recuperação de qualquer ou de todos os componentes e/ou destroços de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves e/ou Equipamentos Afins, em todos os sítios dos acidentes em localidades sujeitas à jurisdição ou controle da República Federativa do Brasil. O Governo da República Federativa do Brasil assegurará que agentes de investigação do Governo da Ucrânia tenham acesso ao local do acidente. Um sítio de recuperação de destroços de Veículos de Lançamento e Espaçonaves, sob o controle da Ucrânia, deverá ser estabelecido no Centro de Lançamento de Alcântara e/ou em outra localidade definida pelas Partes. O acesso a tal sítio será controlado, conforme o estipulado no Artigo VI deste Acordo. O Governo da República Federativa do

Brasil restituirá, imediatamente, aos Participantes Ucranianos todos os itens associados ao Veículo de Lançamento ou Espaçonaves recuperados por Representantes Brasileiros, sem examiná-los ou fotografá-los de nenhuma maneira. Se houver razão para crer que a busca e a recuperação de componentes e/ou destroços de Veículo de Lançamento, Espaçonaves e/ou Equipamentos Afins afetarão interesses de um terceiro Estado, as Partes consultarão imediatamente o governo daquele Estado, no que concerne à coordenação de procedimentos para realizar as operações de busca, sem prejuízo dos direitos e obrigações de todos os Estados envolvidos, de conformidade com o Direito Internacional, inclusive com o disposto no Acordo sobre o Salvamento de Astronautas e Restituição de Astronautas e de Objetos Lançados no Espaço Exterior, datado de 22 de abril de 1968.

- b) O Governo da República Federativa do Brasil e o Governo da Ucrânia acordam em autorizar os Licenciados Brasileiros e Ucranianos, respectivamente, por meio de licenças ou permissões, a proporcionar, na medida em que os interesses nacionais de segurança e de política externa dos respectivos Estados o permitam, as informações necessárias para determinar a causa do acidente.

ARTIGO IX

Implementação

1. As Partes, anualmente, realizarão consultas para avaliar a implementação deste Acordo, com particular ênfase na identificação de qualquer ajuste que possa ser necessário para manter a efetividade dos controles sobre transferência de tecnologia.
2. Qualquer controvérsia entre as Partes, concernente à interpretação e à implementação deste Acordo, será dirimida por consultas por meio dos canais diplomáticos.

ARTIGO X

Dispositivos Finais

1. Este Acordo entrará em vigor mediante troca de notas entre as Partes, confirmando que todos os procedimentos e requisitos internos pertinentes para que este Acordo entre em vigor tenham sido cumpridos.
2. Este Acordo poderá ser emendado por meio de acordo, por escrito, entre as Partes. Quaisquer emendas acordadas entrarão em vigor mediante troca de notas entre as Partes, confirmando que todos os procedimentos e requisitos pertinentes à sua entrada em vigor tenham sido cumpridos.

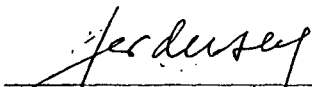
3. Este Acordo poderá deixar de vigorar por iniciativa de qualquer uma das Partes, após o decurso do prazo de um ano a partir da data da respectiva denúncia, encaminhada por escrito à outra Parte.

4. As obrigações das Partes, estabelecidas neste Acordo, concernentes à segurança, repasse e uso da informação, e à restituição à Ucrânia ou a outro local aprovado pelo Governo da Ucrânia, de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves, Equipamentos Afins e/ou Dados Técnicos em decorrência de atraso ou cancelamento de lançamento, ou de componentes e/ou destroços de Veículos de Lançamento, Equipamentos da Plataforma de Lançamentos, Espaçonaves e/ou Equipamentos Afins, resultante de falha de lançamento, continuarão a vigorar após a expiração ou término deste Acordo.

5. O Governo da República Federativa do Brasil autoriza a Agência Espacial Brasileira (AEB) a supervisionar a implementação deste Acordo. O Governo da Ucrânia autoriza a Agência Nacional Espacial da Ucrânia a supervisionar a implementação deste Acordo.

Em testemunho do que, os abaixo assinados, devidamente autorizados pelos seus respectivos Governos, firmaram este Acordo.

Feito em Kiev, em 16 de janeiro de 2002, em três exemplares originais, respectivamente nos idiomas português, ucraniano e inglês, sendo os três textos igualmente autênticos. Em caso de qualquer divergência de interpretação, a versão em inglês prevalecerá.

PELO GOVERNO DA REPÚBLICA
FEDERATIVA DO BRASIL

RONALDO MOTA SARDENBERG
Ministro de Estado da
Ciência e da Tecnologia

PELO GOVERNO DA UCRAÍNA

Oleksandr Negoda
Diretor-Geral da Agência
Espacial

[UKRAINIAN TEXT — TEXTE UKRAINIEN]

**Угода
між Урядом Федеративної Республіки Бразилія та Урядом
України щодо захисту технологій, пов'язаних з участю України в
запусках з пускового центру Алкантара**

Уряд Федеративної Республіки Бразилія та Уряд України, далі -
Сторони,

визнаючи свої зобов'язання, зазначені в Рамковій Угоді між
Урядом Федеративної Республіки Бразилія та Урядом України про
співробітництво у використанні космічного простору в мирних цілях
від 18 листопада 1999 року,

враховуючи визначену політику Уряду Федеративної Республіки
Бразилія щодо сприяння комерційному використанню пускового центру
Алкантара,

дотримуючись цілей нерозповсюдження та експортного контролю
згідно з Режимом контролю за ракетними технологіями (РКРТ), та

вважаючи, що тривале взаємовигідне співробітництво у галузі
захисту передових технологій знову підтвердить спільне бажання сторін
щодо подальшого розвитку науково-технічної співпраці підприємств
приватного сектора,

погодилися про таке:

**Стаття I
Мета**

Цю Угоду укладено з метою запобігання неправомірного доступу
чи передачі технологій, пов'язаних із запуском українських ракет-носіїв,
космічних апаратів за допомогою ракет-носіїв та корисного
навантаження за допомогою ракет-носіїв з пускового центру Алкантара.

Стаття II
Визначення

Для цілей цієї Угоди використовуються наступні визначення :

1. “Космічний апарат” – будь-який космічний апарат, угруповання космічних апаратів, системи космічних апаратів чи підсистеми, складові космічного апарату (включаючи супутники, угруповання супутників, супутникові системи чи підсистеми та / або компоненти супутника) та / або міжорбітальний перегінний двигун, дозволені для експорту Урядом України, і такі, що використовуються для проведення запусків.

2. “Ракети - носії” – будь-які ракети-носії, прискорювачі, перехідні пристрої з системами розподілу, носові обтікачі корисного навантаження, компоненти та запасні частини до ракет-носіїв, що підпадають під Додаток щодо обладнання і технологій РКРТ та / або компоненти цього, які ліцензовано для експорту Урядом України, і такі, що використовуються у зв’язку із запуском.

3. “Корисне навантаження” – будь-який космічний апарат, угруповання космічних апаратів, системи космічних апаратів чи підсистеми, компонент космічного апарату (включаючи супутники, угруповання супутників, супутникові системи чи підсистеми та / або компоненти супутника) та/або міжорбітальний перегінний двигун, які ліцензовано для експорту до Федеративної Республіки Бразилія урядом іншої країни, крім України, для запуску ракетою-носієм з пускового центру Алкантара.

4. “Космічні ракети-носії” – будь-які ракети-носії, прискорювачі, перехідні пристрої з системами розподілу, носові обтікачі корисного навантаження та / або компоненти, які ліцензовано для експорту до Федеративної Республіки Бразилії урядами інших країн, крім України, для запуску космічних апаратів з пускового центру Алкантара.

5. “Наземне пускове обладнання” – обладнання технічної позиції та стартового комплексу, яке ліцензовано для експорту з України, і, що використовується для запуску з пускового центру Алкантара.

6. “Пов’язане обладнання” – підтримуюче обладнання, допоміжні предмети, компоненти та запасні частини космічного апарату, яке ліцензовано для експорту Урядом України та є необхідним для здійснення діяльності щодо запусків.

7. “Технічні дані” – інформація у будь-якій формі, включаючи усну, з обмеженим доступом, необхідну для проектування, технологічної підготовки, розробки, виготовлення, обробки, виробництва, використання, експлуатації, оновлення, ремонту, догляду, модифікації, модернізації ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, корисного навантаження та / або пов’язаного обладнання. Така інформація включає, але не обмежується, інформацією у вигляді кальок, креслень, фотографій, відеоматеріалів, планів, інструкцій, комп’ютерного програмного забезпечення та документації.

8. “Діяльність щодо запуску” – будь-які дії, пов’язані з запуском космічного апарату за допомогою ракети-носія або космічної ракети-носія та запуском корисного навантаження за допомогою ракети-носія, починаючи з початкового технічного обговорення, продовжуючи складанням та випробуванням і закінчуючи пуском та / або поверненням пов’язаного обладнання і технічних даних з Федеративної Республіки Бразилія до України або в інше місце, встановлене Урядом України, а у випадку відкладення запуску або в разі його невдачі повернення ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання, технічних даних або будь-яких повернених та упізнаних компонентів, уламків ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату та пов’язаного обладнання до України або в інше місце, встановлене Урядом України.

9. “План контролю за технологіями” – будь-який план, схвалений відповідними відомствами Уряду Федеративної Республіки Бразилія та Уряду України перед доставкою ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату та / або пов’язаного обладнання на територію Федеративної Республіки Бразилія та який визначає заходи безпеки, що мають бути здійснені під час діяльності по запуску, включаючи надзвичайні події.

10. “Український учасник” – будь-які українські підрядники, субпідрядники, службовці, або агенти, інші офіційні особи України, керівники, службовці або інші представники України, незалежно від того, чи є вони громадянами України, які, у зв’язку з наданням експортної ліцензії України, беруть участь у діяльності, пов’язаній із запуском, та знаходяться під юрисдикцією та/або контролем України.

11. “Бразильський представник” – будь-яка особа, крім українського учасника, незалежно від того, чи є вона громадянином Федеративної Республіки Бразилія, що має або може мати доступ до ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання та/або технічних даних, яка перебуває під юрисдикцією та/або контролем Федеративної Республіки Бразилія.

12. “Український постачальник” – будь-яка юридична особа, якій видано Урядом України експортну (і) ліцензію (ї) відповідно до національного законодавства України щодо експорту ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання та/або технічних даних.

13. “Бразильський постачальник” – юридична особа, яка визначена у відповідній експортній ліцензії, виданій Урядом України та якій видано ліцензію відповідно до законів та нормативних актів Федеративної Республіки Бразилія на здійснення діяльності по запуску.

14. “Експортна ліцензія” – дозвіл на право експорту товарів, що підлягають державному експортному контролю.

Стаття III Основні Положення

1. Федеративна Республіка Бразилія зобов’язується:

А. Після письмового повідомлення Урядом України Уряду Федеративної Республіки Бразилія про передачу у рамках діяльності по запуску Бразильському постачальнику ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання та/або технічних даних і після їх прибуття на територію Федеративної Республіки Бразилія, вжити належних заходів для того, щоб гарантувати, що:

а) ракета-носії, наземне пускове обладнання, космічний апарат, пов’язане обладнання та/або технічні дані будуть використовуватися тільки в рамках діяльності по запуску, якщо Уряд України заздалегідь письмово не дозволить використання цих ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання та / або технічних даних для інших цілей;

б) ракета-носії, наземне пускове обладнання, космічний апарат, пов’язане обладнання та / або технічні дані не будуть модифіковані чи копійовані без попередньої письмової згоди Уряду України;

в) будь-які копії або похідні копії ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов’язаного обладнання та / або технічних даних не будуть передані третій стороні без попередньої письмової згоди Уряду України.

Б. Гарантувати, що жоден з уповноважених Бразильських представників не буде використовувати будь-яке обладнання чи технології, імпортовані з метою забезпечення діяльності щодо запусків, за винятком визначених Урядом України.

2. Наміром Уряду України, у відповідності до національного законодавства України та положень цієї Угоди є схвалення експортних ліцензій, необхідних для проведення діяльності щодо запусків. Однак ніщо у цій Угоді не обмежуватиме повноваження Уряду України прийняти будь-які дії стосовно експортного ліцензування у відповідності до національного законодавства України.

Стаття IV

Здійснення контролю за ракетами-носіями, космічними апаратами, пов'язаним обладнанням та технічними даними

1. Ця Угода визначає процедури щодо захисту технологій, що є передумовою діяльності щодо запусків, включаючи методи проведення контролю ракет-носіїв, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання, технічних даних та місця, де вони розташовуються на пусковому центрі Алкантара. Дія цієї Угоди розповсюджується на всі етапи діяльності щодо запусків, включаючи діяльність на всіх об'єктах Українського постачальника, діяльність на всіх об'єктах під юрисдикцією або контролем Федеративної Республіки Бразилія та діяльність Бразильських представників та Українських учасників. Ця Угода також застосовується на всіх етапах транспортування ракет-носіїв, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання та технічних даних.

2. За винятком того, що зазначено в Статті VI та в Статті VIII (3) цієї Угоди, або, як було раніше вказано в експортних ліцензіях, що були видані Урядом України, Уряд Федеративної Республіки Бразилія повинен вжити всіх необхідних заходів, щоб запобігти несанкціонованого або неконтрольованого доступу, включаючи використання будь-яких технічних засобів, Бразильськими представниками до ракет-носіїв, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання, технічних даних та / або окремих районів, визначених в параграфі 3 цієї Статті.

3. Для будь-якої діяльності щодо запуску, Сторони повинні вжити всіх необхідних заходів для гарантування того що, Українські учасники зберігають за собою право контролю за ракетою-носієм, наземним пусковим обладнанням, космічними апаратами, пов'язаним обладнанням та технічними даними. З цією метою Уряд Федеративної Республіки Бразилія повинен сприяти доступу Українського постачальника в окремі райони пускового центру Алкантара для проведення випробувань, збирання, стикування та запуску ракети-носія і

космічних апаратів, а також дозволяти уповноваженим Урядом України особам здійснювати контроль доступу у вищезгадані райони. Межі даних районів повинні бути чітко окреслені.

4. Сторони гарантують, що всі особи, які знаходяться під їх юрисдикцією або контролем та беруть участь чи мають право доступу до проведення діяльності щодо запусків, повинні дотримуватись процедур, визначених у цій Угоді.

5. Уряд України вимагатиме від Українських постачальників, які мають відношення до діяльності щодо запусків на пусковому центрі Алкантара, скласти план контролю за технологіями, в якому б містились відповідні складові цієї Угоди. Уряд Федеративної Республіки Бразилія гарантує, що Бразильські представники беруть на себе зобов'язання дотримуватись планів контролю за технологіями. Уряд України гарантує, що Українські учасники також беруть на себе зобов'язання дотримуватись планів контролю за технологіями. У випадку розбіжностей між положеннями цієї Угоди та умовами будь-якого з планів контролю за технологіями перевагу матимуть положення цієї Угоди .

6. Сторони зроблять все можливе для своєчасного отримання необхідних ліцензій для виконання діяльності щодо запуску. Якщо Уряд України визнає, що було порушено будь-яке положення цієї Угоди або планів контролю за технологіями стосовно будь-якого запуску, він матиме право призупинити або відкликати експортну ліцензію (ліцензії), пов'язану з цим запуском. Якщо Уряд Федеративної Республіки Бразилія визнає, що було порушено будь-яке положення цієї Угоди або плани контролю за технологіями стосовно будь-якого запуску, він матиме право призупинити або відкликати будь-яку ліцензію (ліцензії), пов'язану з цим запуском.

А. У випадку призупинення або відкликання ліцензії, Сторона, яка відкликала або призупинила ліцензію, негайно у письмовій формі інформує іншу Сторону та пояснює причини свого рішення.

Б. У випадку відкликання експортної ліцензії Урядом України, Уряд Федеративної Республіки Бразилія не повинен заважати та, якщо необхідно, сприяти, швидкому поверненню до України або до іншого місця, вказаного Урядом України, згідно з українською експортною ліцензією, ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов'язаного обладнання та / або технічних даних, які було передано на територію Федеративної Республіки Бразилія .

Стаття V

Технічні дані, розкриття яких дозволено

1. Ця Угода не дозволяє та Уряд України забороняє Українським учасникам надавати будь-яку допомогу Бразильським представникам, що пов'язана з розробкою та конструюванням ракет-носіїв, наземного пускового обладнання та космічних апаратів та / чи пов'язаного обладнання за випадком, коли ця допомога визначена самим Урядом України.

2. Уряд Федеративної Республіки Бразилія не передаватиме та заборонятиме передачу Бразильськими представниками будь-яких даних стосовно ракет-носіїв, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання, та / чи технічних даних без попереднього письмового схвалення Урядом України.

3. Уряд України вживе необхідних заходів для гарантування того, що Українські постачальники нададуть необхідну інформацію Бразильським постачальникам, яка випливає з ліцензії Уряду України щодо передачі повноважень, включаючи інформацію щодо переданих виробів відповідно до цієї ліцензії або повноважень. Уряд Федеративної Республіки Бразилія вживатиме необхідних заходів для гарантування того, щоб Бразильський постачальник забезпечив Уряд Федеративної Республіки Бразилія вищезгаданою інформацією.

Стаття VI

Контроль за доступом

1. Для будь-якого запуску, який відповідає цій Угоді, Уряд Федеративної Республіки Бразилія та Уряд України спостерігатимуть та контролюватимуть виконання відповідних планів контролю за технологіями. Уряд Федеративної Республіки Бразилія дозволить та сприятиме Урядові України в перевірці і контролі будь-якої діяльності щодо запуску.

2. Сторони гарантуватимуть, що тільки Українські учасники, процедури безпеки щодо захисту технологій яких схвалено Урядом України, контролюватимуть доступ до ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов'язаного обладнання та українських технічних даних. Тільки цим Українським учасникам буде дозволено контролювати доступ протягом підготовки до запуску, транспортування ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату та пов'язаного обладнання, стикування/розстикування космічного апарата з ракетною-носієм, випробовування і перевірки, запуску космічного апарата та повернення наземного пускового і пов'язаного обладнання та українських технічних даних до України.

3. Уряд України матиме право на інспектування та контроль будь-якого запуску, який відповідає цій Угоді, включаючи електронний контроль за допомогою закритих контурних телевізійних систем та інших електронних приладів, сумісних з операціями щодо запуску та безпекою запуску, всіх зон, погоджених між Сторонами, де розміщено наземне пускове та пов'язане обладнання і технічні дані Українського постачальника разом із пристикованим космічним апаратом або корисним навантаженням і може пересуватися до пускового майданчика. Уряд України буде докладати зусиль для своєчасного повідомлення Уряду Федеративної Республіки Бразилія або Бразильських представників щодо проведення таких інспекцій та контролю. Однак ці інспекції можуть виконуватися і без попереднього повідомлення Уряду Федеративної Республіки Бразилія або Бразильських представників. Уряд України узгоджуватиме специфікації та технічні характеристики будь-яких засобів електронного спостереження з Урядом Федеративної Республіки Бразилія.

4. Уряд Федеративної Республіки Бразилія своєчасно повідомлятиме Уряд України про будь-які дії, що можуть створити конфлікт між вимогами Сторін стосовно регулювання доступу і контролю за ним з тим, щоб можна було досягти прийнятної домовленості щодо охорони ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов'язаного обладнання та технічних даних.

5. Будь-які особи повинні під час виконання обов'язків, пов'язаних з діяльністю по запуску, пред'являти нагрудні ідентифікаційні знаки. Доступ до приміщень та зон для роботи з ракетою-носієм та космічним апаратом, які відповідають цій Угоді, регулюватиметься виключно Урядом України або, якщо це встановлено в експортній ліцензії (ліцензіях), Українським постачальником. Такі нагрудні знаки, на яких буде ім'я їхнього пред'явника, його фотографія та дозвіл на доступ до конкретного об'єкта, може бути видано виключно Урядом України або, якщо його уповноважить Уряд України, Українським постачальником.

СТАТТЯ VII

Підготовчі процедури

1. Транспортування ракет-носіїв, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання та технічних даних, включаючи митні процедури.

A. Транспортування ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання та технічних даних та / або з території Федеративної Республіки Бразилія повинно здійснюватись при наявності попереднього дозволу Уряду України, і подібні дії можуть, за рішенням Уряду України, супроводжуватись

заходами контролю, які визначаються Урядом України. Переміщення через митний кордон України обладнання та технологій, пов'язаних з виконанням діяльності по запусках, здійснюється в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Б. Усі ракети - носії, наземне пускове обладнання, космічні апарати, пов'язане обладнання та/або технічні дані, що ввозяться та/або вивозяться з території Федеративної Республіки Бразилія у рамках діяльності, яка пов'язана із запусками, повинні бути упаковані у належним чином опечатані контейнери, безперешкодно провозитимуться по бразильській території і розпаковуватимуться лише у відповідно позначених зонах на території пускового центру Алкантара. Уряд України забезпечить передачу опису змісту даних опечатаних контейнерів відповідним посадовим особам Федеративної Республіки Бразилія.

В. Уряд України має вимагати від Українських постачальників надання письмових звірень про те, що упаковані контейнери, зазначені в параграфі 1 Б даної Статті, не вміщують вантажу або обладнання, яке не має відношення до діяльності щодо запусків.

Г. Українські учасники проведуть паспортний та митний контроль у Федеративній Республіці Бразилія у порядку, передбаченому законами та правилами Федеративної Республіки Бразилія .

Д. Уряд Федеративної Республіки Бразилія повинен докладати всіх можливих зусиль щодо забезпечення доступу Українських учасників на територію Федеративної Республіки Бразилія для діяльності щодо запусків.

2. Бразильським представникам дозволитиметься розвантажувати транспортний засіб, що транспортує ракету-носій, наземне пускове обладнання, космічний апарат, пов'язане обладнання чи українські технічні дані, які відповідають цій Угоді, та доставляти опечатані контейнери до зон підготовки ракети-носія та космічного апарата за умови, що вони знаходяться під наглядом Українських учасників. За наявності спеціального дозволу осіб, уповноважених Урядом України, Бразильським представникам дозволитиметься перебувати в зонах підготовки ракети-носія та космічного апарата. Бразильським представникам дозволяється перебувати у зоні підготовки ракети-носія та космічного апарату, якщо їх постійно супроводжують Українські учасники.

3. Післяпускові процедури

Сторони повинні підтвердити, що наземне пускове обладнання, пов'язане обладнання в сукупності з технічними даними повертається в місце, зазначені Урядом України, якщо не досягнуто іншої домовленості між партнерами.

СТАТТЯ VIII

Перенос термінів запуску, відміна запуску, аварійний запуск

1. Перенос термінів запуску

У випадку переносу термінів запуску Сторони повинні підтвердити, що доступ до ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання та / або технічних даних знаходяться під контролем Українських учасників. Дія Статті VII цієї Угоди розповсюджується на всю подальшу діяльність в рамках пускових програм.

2. Відміна запуску

У випадку відміни запуску Сторони повинні підтвердити, що Українські учасники будуть допущені до здійснення контролю над ракетою-носієм, наземним пусковим обладнанням, космічними апаратами, пов'язаним обладнанням та / або технічними даними перед їх відправленням в Україну або в будь-яке інше місце зазначене Урядом України.

3. Аварійний запуск

А. У випадку аварійного запуску Уряд Федеративної Республіки Бразилія повинен дозволити Українським учасникам брати участь в дослідженні та виявленні деяких або всіх компонентів ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічного апарату, пов'язаного обладнання та / або залишків у всіх місцях, пов'язаних з аварією, розташованих на території, яка знаходиться під юрисдикцією або під контролем Федеративної Республіки Бразилія. Уряд Федеративної Республіки Бразилія гарантуватиме, що персонал Урядової комісії України з розслідування причин аварії матиме доступ до місць, пов'язаних з аварією. Майданчик для уламків ракети-носія та космічного апарату, контрольованого Україною, має бути розміщений поблизу пускового центру Алкантара або іншого місця погодженого Сторонами. Доступ до цього місця регулюватиметься так, як це вказано у Статті 6 цієї Угоди. Уряд Федеративної Республіки Бразилія негайно поверне всі знайдені Бразильськими представниками предмети, пов'язані з ракетою-носієм та космічним апаратом, Українським учасникам без дослідження або фотографування їх будь-яким чином.

У випадку, якщо є підстави вважати, що питання обстеження та відновлення компонентів ракети -носія, космічного апарату та пов'язаного обладнання або їх залишків зачіпають інтереси третьої країни, Сторони, в оперативному порядку, повинні провести консультації з урядом цієї третьої країни відносно процедурних питань проведення розслідування при дотриманні прав та обов'язків всіх зацікавлених держав, передбачених міжнародним правом, включаючи ті, що закріплені в Угоді про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір, від 22 квітня 1968 року.

Б. Уряд Федеративної Республіки Бразилія та Уряд України шляхом видачі ліцензій або дозволів погоджуються уповноважити представників з обох Сторін, які мають доступ до інформації, що розкриває причини аварії, для забезпечення заходів щодо захисту інтересів національної безпеки та зовнішньої політики обох держав, яка ними проводиться. Це є необхідною інформацією для визначення випадку аварії.

СТАТТЯ ІХ Виконання

1. Сторони проводитимуть щорічні консультації з метою контролю виконання цієї Угоди, акцентуючи увагу на визначеннях та поправках, в яких може виникати необхідність, з метою підтримання ефективності контролю над передачею технологій.

2. Будь-який спір між Сторонами, що стосується тлумачення та застосування цієї Угоди, повинен вирішуватись шляхом консультацій дипломатичними каналами.

СТАТТЯ Х Заключні положення

1. Ця Угода набуває чинності з дати обміну повідомленнями про виконання Сторонами внутрішньодержавних процедур, необхідних для набуття цієї Угодою чинності.

2. Цю Угоду може бути змінено за взаємною письмовою згодою Сторін. Зміни та доповнення до цієї Угоди набувають чинності з дати обміну повідомленнями про виконання Сторонами внутрішньодержавних процедур, необхідних для набуття ними чинності.

3. Будь-яка Сторона може припинити дію цієї Угоди шляхом направлення іншій Стороні письмового повідомлення про свій намір припинити дію цієї Угоди. У такому випадку ця Угода припинить свою дію через один рік з дати відповідного письмового повідомлення.

4. Обов'язки Сторін в рамках цієї Угоди стосовно безпеки розкриття та використання інформації та повернення ракети-носія, космічних апаратів, наземного пускового обладнання, пов'язаного обладнання, технічних даних щодо запусків, які були відмінені або перенесені, а також компонентів ракети-носія, наземного пускового обладнання, космічних апаратів, пов'язаного обладнання чи їх

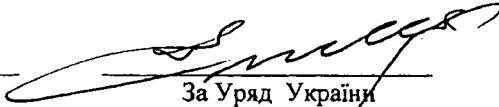
залишків, що утворилися в результаті аварійного запуску до України або в інші місця, зазначені Урядом України, залишатимуться чинними після закінчення або дострокового припинення дії цієї Угоди.

5. Уряд Федеративної Республіки Бразилія уповноважує Бразильське космічне агентство контролювати виконання положень цієї Угоди. Уряд України уповноважує Національне космічне агентство України контролювати виконання положень цієї Угоди.

Засвідчуючи викладене, особи, що підписалися нижче, належним чином уповноважені своїми відповідними Урядами, підписали цю Угоду.

Вчинено у м. Києві "16" січня 2002 року в двох примірниках, кожний українською, португальською та англійською мовами, причому всі тексти є рівно автентичними. У разі виникнення розбіжностей щодо тлумачення або застосування положень цієї Угоди, текст англійською мовою матиме домінуючу силу.

За Уряд Федеративної
Республіки Бразилія

За Уряд України

[TRANSLATION - TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRATIVE DU BRÉSIL ET LE GOUVERNEMENT DE L'UKRAINE SUR LES GARANTIES TECHNOLOGIQUES ASSOCIÉES À LA PARTICIPATION DE L'UKRAINE AUX LANCEMENTS À PARTIR DU CENTRE DE LANCEMENT D'ALCANTARA

Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil et le Gouvernement de l'Ukraine (ci-après dénommés "les Parties"),

Rappelant les dispositions de l'Accord cadre conclu entre le Gouvernement de l'Ukraine et le Gouvernement de la République fédérative du Brésil sur la coopération dans les utilisations pacifiques de l'espace extra-atmosphérique le 18 novembre 1999,

Prenant note que le Gouvernement de la République fédérative du Brésil a déclaré avoir comme politique de promouvoir l'utilisation commerciale du Centre de lancement d'Alcantara,

Foncièrement attachés à la réalisation des objectifs de la non-prolifération et du contrôle des exportations, tels qu'ils sont inscrits dans les directives du régime de contrôle de la technologie des missiles,

Considérant que la poursuite de la collaboration aux fins de la promotion de leurs intérêts mutuels concernant la protection des technologies de pointe aurait pour effet de réaffirmer leur volonté commune de développer plus avant leur coopération scientifique et technologique et leurs entreprises du secteur privé correspondantes respectives,

Sont convenus de ce qui suit :

Article I. Objet

Le présent Accord est conclu afin d'empêcher l'accès non autorisé aux technologies associées au lancement de lanceurs, de véhicules spatiaux au moyen de lanceurs spatiaux, ou de lanceurs, et de charges utiles au moyen de lanceurs à partir du Centre de lancement d'Alcantara ou le transfert desdites technologies.

Article II. Définitions

Les définitions suivantes s'appliquent aux fins du présent Accord :

1. " Véhicules spatiaux " - tous véhicules spatiaux, groupes de véhicules spatiaux, systèmes ou sous-systèmes de véhicule spatial, éléments de véhicule spatial (y compris les satellites, les groupes de satellites, les systèmes ou sous-systèmes de satellite et/ou les éléments de satellite), et/ou les moteurs de transfert orbital autorisés à l'exportation par le Gouvernement de l'Ukraine et utilisés pour mener des activités de lancement.

2. " Lanceurs " - tous lanceurs, fusées d'appoint, adaptateurs avec système de séparation, carénages de charges utiles, éléments et pièces de rechange de lanceur visés dans l'Annexe du MTCR contenant la liste des équipements et technologies et/ou les éléments de

ceux-ci autorisés à l'exportation par le Gouvernement de l'Ukraine et utilisés pour mener des activités de lancement.

3. " Charges utiles " - tous véhicules spatiaux, groupes de véhicules spatiaux, systèmes ou sous-systèmes de véhicule spatial, éléments de véhicule spatial (y compris les satellites, les groupes de satellites, les systèmes ou sous-systèmes de satellite et/ou les éléments de satellite), et/ou les moteurs de transfert orbital autorisés à l'exportation vers la République fédérative du Brésil par un gouvernement autre que le Gouvernement de l'Ukraine pour le lancement par lanceur à partir du Centre de lancement d'Alcantara.

4. " Lanceurs spatiaux " - tous lanceurs, fusées d'appoint, adaptateurs avec système de séparation, carénages de charges utiles, et/ou éléments de ceux-ci autorisés à l'exportation vers la République fédérative du Brésil par un gouvernement autre que le Gouvernement de l'Ukraine pour un lancement à partir du Centre de lancement d'Alcantara.

5. " Équipements de l'aire de lancement " - équipements d'une aire de lancement et complexe de lancement, dont l'exportation est permise à partir de l'Ukraine, utilisés pour le lancement à partir du Centre de lancement d'Alcantara.

6. " Équipements connexes " - équipements de soutien, articles complémentaires, éléments et pièces de rechange de ceux-ci, autorisés à l'exportation par le Gouvernement de l'Ukraine et nécessaires pour mener des activités de lancement.

7. " Données techniques " - informations sous toute forme, y compris orale, autres que les informations accessibles au public, qui sont requises pour la conception, l'ingénierie, le développement, la production, le traitement, la fabrication, l'utilisation, l'exploitation, la remise en état, la réparation, l'entretien, la modification, l'amélioration ou la modernisation des lanceurs, équipements d'aire de lancement, véhicules spatiaux, charges utiles et/ou des équipements connexes. Ces informations comprennent, mais pas exclusivement, les informations sous forme de bleus, de dessins, de photographies, des enregistrements vidéo, des plans, des instructions, des logiciels et de la documentation.

8. " Activités de lancement " - toutes actions associées au lancement de véhicules spatiaux au moyen de lanceurs ou de lanceurs spatiaux et au lancement de charges utiles au moyen de lanceurs, depuis la discussion technique initiale, l'assemblage et les essais jusqu'au lancement et/ou au retour des équipements connexes et des données techniques de la République fédérative du Brésil en Ukraine ou en un autre lieu approuvé par le Gouvernement de l'Ukraine, et, en cas de lancement annulé ou d'échec de lancement, le retour des lanceurs, des équipements de l'aire de lancement, des véhicules spatiaux, des équipements connexes, des données techniques et/ou de tous éléments ou débris récupérés et identifiés de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux et/ou équipements connexes en Ukraine ou en un autre lieu approuvé par le Gouvernement de l'Ukraine.

9. " Plan de contrôle de la technologie " - tout plan approuvé par les organismes compétents du Gouvernement de l'Ukraine et le Gouvernement de la République fédérative du Brésil avant la livraison des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux ou équipements connexes sur le territoire de la République fédérative du Brésil, qui décrit les mesures de sécurité devant être prises durant les activités de lancement, y compris dans les situations d'urgence.

10. " Participant ukrainien " - tout entrepreneur, sous-traitant, employé ou agent ukrainien, que ce soit une personne de l'Ukraine, un officiel, un employé ou tout représentant du Gouvernement de l'Ukraine, qui, à propos de la délivrance d'une licence d'exportation ukrainienne, participe à des activités de lancement et est soumis à la juridiction et/ou contrôle de l'Ukraine.

11. " Représentant brésilien " - toute personne autre qu'un participant brésilien, que la personne soit de la République fédérative du Brésil, ou autres personnes qui ont ou pourraient avoir accès au lanceur, aux équipements de l'aire de lancement, aux vaisseaux spatiaux, aux équipements connexes et/ou aux données techniques, et qui sont soumis à la juridiction et/ou au contrôle de la République fédérative du Brésil.

12. " Titulaire d'une licence ukrainien " - toute personne à laquelle a été délivrée une ou des licences d'exportation en application de la législation nationale ukrainienne en vue de l'exportation de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques.

13. " Titulaire d'une licence brésilien " - toute personne qui est identifiée sur la licence d'exportation délivrée par l'Ukraine et qui est autorisée en vertu des lois et règlements de la République fédérative du Brésil à mener des activités de lancement.

14. " Licence d'exportation " - autorisation d'exporter des articles soumis au contrôle des exportations par l'État.

Article III. Dispositions générales

I. La République fédérative du Brésil :

A. Après notification écrite par le Gouvernement de l'Ukraine au Gouvernement de la République fédérative du Brésil des transferts opérés dans le cadre des activités de lancement à un titulaire d'une licence brésilien de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques et à leur arrivée en République fédérative du Brésil, prendra des mesures, selon qu'il conviendra, pour que :

a) Les lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques soient utilisés dans le cadre des activités de lancement uniquement, à moins que le Gouvernement de l'Ukraine ne fournisse un accord préalable et écrit aux fins de l'utilisation de ces lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques à d'autres fins (qui seront identifiées par le Gouvernement de l'Ukraine en vue de préparer et de mener les lancements) ;

b) Les lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques ne soient pas modifiés ou reproduits sans accord préalable et écrit du Gouvernement de l'Ukraine ;

c) Toute réplique de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques, ou produits obtenus à partir de ces répliques, ne soit pas transférée à une tierce partie sans accord préalable et écrit du Gouvernement de l'Ukraine.

d) Aucun représentant brésilien ne prene des équipements ou technologies importées pour appuyer des activités de lancement, à l'exclusion de ceux spécifiés par le Gouvernement de l'Ukraine.

2. Le Gouvernement ukrainien a l'intention, en supposant la cohérence avec les lois et dispositions du présent Accord, d'approuver les licences d'exportation nécessaires à la conduite des activités de lancement. Toutefois, aucune disposition du présent Accord ne limitera le pouvoir du Gouvernement de l'Ukraine de prendre toute mesure concernant l'octroi de licences d'exportation conforme à la législation nationale de l'Ukraine.

Article IV. Contrôle des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques

1. Le présent Accord spécifie les procédures de garanties technologiques à suivre pour les activités de lancement, y compris les procédures pour le contrôle de l'accès aux lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques et des zones les contenant, telles que le Centre de lancement d'Alcantara. Le présent Accord s'appliquera à toutes les phases des activités de lancement, y compris les activités à toutes les installations de tout titulaire d'une licence ukrainien, les activités à toutes les installations placées sous la juridiction ou le contrôle de la République fédérative du Brésil et les activités des représentants brésiliens et des participants ukrainiens. Le présent Accord s'appliquera également à toutes les phases du transport des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques.

2. Sous réserve des dispositions de l'Article VI et du paragraphe 3 de l'Article VIII du présent Accord, ou d'une autorisation contraire énoncée dans les licences d'exportation délivrées par le Gouvernement de l'Ukraine, le Gouvernement de la République fédérative du Brésil fera de son mieux pour éviter tout accès non escorté ou non surveillé, y compris l'utilisation de tous dispositifs techniques, par les représentants brésiliens, à un lanceur, aux équipements d'aire de lancement, aux vaisseaux spatiaux, aux équipements connexes, aux données techniques et/ou aux zones de ségrégation mentionnées au paragraphe 3 du présent Article.

3. Pour toutes activités de lancement, les Parties feront de leur mieux pour que les participants ukrainiens conservent le contrôle des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques, sauf autorisation contraire du Gouvernement ukrainien. À cette fin, le Gouvernement de la République fédérative du Brésil mettra à disposition au Centre de lancement d'Alcantara des zones pour le traitement, l'assemblage, l'accouplement et le lancement des lanceurs et des véhicules spatiaux par les titulaires d'une licence brésiliens et permettra aux personnes autorisées par le Gouvernement de l'Ukraine de contrôler l'accès aux dites zones. Les limites de ces zones seront clairement indiquées.

4. Chaque Partie fera en sorte que toutes les personnes placées sous la juridiction ou le contrôle de l'État de cette Partie qui participent aux activités de lancement ou ont autrement accès aux dites activités appliquent les procédures spécifiées dans le présent Accord.

5. Le Gouvernement de l'Ukraine exigera des titulaires d'une licence ukrainiens qui prennent part aux activités de lancement au Centre de lancement d'Alcantara qu'ils con-

cluent un plan de contrôle des technologies prenant en considération les éléments pertinents du présent Accord. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil fera en sorte que les représentants brésiliens assument leurs obligations énoncées dans les plans de contrôle des technologies. Le Gouvernement de l'Ukraine fera en sorte que les participants ukrainiens respectent aussi leurs obligations énoncées dans les plans de contrôle de la technologie. En cas de conflit entre les dispositions du présent Accord et les dispositions de tout plan de contrôle de la technologie, ce sont les premières qui prévalent.

6. Les Parties feront de leur mieux pour assurer la réception en temps voulu des licences nécessaires respectives pour mener à bien les activités de lancement. Si le Gouvernement de l'Ukraine établit que toute disposition du présent Accord peut ne pas avoir été respectée, il peut suspendre ou révoquer toute(s) licence(s) d'exportation relatives aux lancements en question. Si le Gouvernement de la République fédérative du Brésil établit que toute disposition du présent Accord ou des plans de contrôle de la technologie pour toutes activités de lancement peut ne pas avoir été respectée, il peut suspendre ou révoquer toute(s) licence(s) relatives aux lancements en question.

a) Dans le cas où toute(s) licence(s) ou licence(s) d'exportation de ce type sont suspendues ou révoquées, la Partie qui la ou les suspend notifie sans délai la suspension à l'autre Partie et lui explique les raisons de sa décision ;

b) Dans le cas où une licence d'exportation est révoquée par le Gouvernement de l'Ukraine, le Gouvernement de la République fédérative du Brésil n'empêche pas, voire facilite en cas de nécessité, le retour rapide en Ukraine ou en tout autre lieu approuvé par le Gouvernement de l'Ukraine, selon la licence délivrée par la Partie ukrainienne, d'un lanceur, d'équipements d'aire de lancement, de vaisseaux spatiaux, d'équipements connexes et/ou de données techniques qui avaient été transférés sur le territoire de la République fédérative du Brésil.

Article V. Données techniques dont la divulgation est autorisée

1. Le présent Accord ne permet pas, et le Gouvernement de l'Ukraine interdira aux participants ukrainiens de fournir toute assistance aux représentants brésiliens aux fins de la conception et du développement de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux et équipements connexes, sauf si ladite assistance est autorisée par le Gouvernement de l'Ukraine.

2. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil ne procédera pas au retransfert et interdira le retransfert par des représentants brésiliens de toutes données concernant les lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques sans l'accord préalable écrit du Gouvernement de l'Ukraine.

3. Le Gouvernement de l'Ukraine fera de son mieux pour que les titulaires d'une licence ukrainiens fournissent aux titulaires d'une licence brésiliens les informations nécessaires provenant de la licence ukrainienne et/ou de l'autorisation de retransfert, y compris les informations relatives aux articles transférés en vertu d'une telle licence ou autorisation. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil fera de son mieux pour que les titulaires d'une licence brésiliens fournissent au Gouvernement de la République fédérative du Brésil les informations susmentionnées.

Article VI. Contrôle de l'accès

1. Pour tout lancement couvert par le présent Accord, le Gouvernement de l'Ukraine et le Gouvernement de la République fédérative du Brésil superviseront et surveilleront la mise en oeuvre des plans de contrôle de la technologie. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil autorisera et facilitera la supervision et la surveillance de toutes les activités de lancement par le Gouvernement de l'Ukraine.

2. Les Parties feront en sorte que seuls les participants ukrainiens dont les procédures de sécurité ont été approuvées par le Gouvernement de l'Ukraine contrôlent l'accès aux lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques ukrainiens. Seuls ces participants ukrainiens seront autorisés à contrôler l'accès tout au long des préparatifs des lancement, du transport d'un lanceur, d'équipements d'aire de lancement, de vaisseaux spatiaux et d'équipements connexes, de l'accouplement d'un vaisseau spatial et d'un lanceur ou de son désaccouplement de celui-ci, des essais et vérifications, du lancement d'un vaisseau spatial, et du retour d'équipements d'aire de lancement et d'équipements connexes, ainsi que des données techniques ukrainiennes à l'Ukraine.

3. Le Gouvernement de l'Ukraine aura le droit, pour tout lancement couvert par le présent Accord, d'inspecter et de contrôler, y compris électroniquement au moyen d'un système de télévision en circuit fermé et d'autres dispositifs électroniques compatibles avec les opérations de lancement et la sûreté du lancement, toutes les zones convenues par les Parties où se trouvent des équipements d'aire de lancement, des équipements connexes et des données techniques d'un titulaire d'une licence ukrainien et l'itinéraire que le vaisseau spatial ou la charge utile arrimés sont susceptibles d'emprunter jusqu'à l'aire de lancement. Le Gouvernement de l'Ukraine s'efforcera de notifier en temps voulu ces inspections et contrôles au Gouvernement de la République fédérative du Brésil ou aux représentants brésiliens. Le Gouvernement de l'Ukraine coordonnera les spécifications et caractéristiques techniques de tous dispositifs de surveillance électroniques avec le Gouvernement de la République fédérative du Brésil.

4. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil notifiera en temps voulu au Gouvernement de l'Ukraine toutes mesures susceptibles de créer un conflit entre les besoins des Parties en matière de contrôle et de surveillance, de façon à ce que des dispositions convenables puissent être convenues en vue de protéger les lanceurs, vaisseaux spatiaux, équipements d'aire de lancement et équipements de vaisseau spatial et équipements connexes et/ou données techniques.

5. Toutes les personnes seront tenues de porter de façon visible un badge d'identité lorsqu'elles s'acquittent de leurs fonctions associées aux activités de lancement. L'accès aux locaux et aux zones qui ont été spécialement affectés aux travaux avec les lanceurs et les vaisseaux spatiaux couverts par le présent Accord sera contrôlé exclusivement par le Gouvernement de l'Ukraine ou, selon l'autorisation donnée dans la ou les licences d'exportation, par le titulaire d'une licence ukrainien. Ces badges, sur lesquels figureront le nom du porteur en portugais et en anglais, une photographie du porteur et l'autorisation de l'accès aux installations, ne seront délivrés que par le Gouvernement de l'Ukraine ou par le titulaire d'une licence ukrainien s'il y a été autorisé par le Gouvernement de l'Ukraine.

Article VII. Procédures de traitement

1. Le transport des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques, y compris le traitement douanier.

a) L'ensemble du transport des lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et données techniques jusqu'au territoire de la République fédérative du Brésil ou à partir de celle-ci doit être autorisé au préalable par le Gouvernement de l'Ukraine, et ces articles peuvent, à la discrétion du Gouvernement de l'Ukraine, être escortés par des personnes chargées de les surveiller autorisées par le Gouvernement de l'Ukraine. Le transport des équipements et des technologies relatives aux activités de lancement à travers la frontière internationale ukrainienne sera effectué conformément aux lois et règlements ukrainiens ;

b) Tous lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques transportés jusqu'au territoire de la République fédérative du Brésil ou à partir de celui-ci relatifs aux activités de lancement doivent être emballés dans des conteneurs dûment scellés qui seront transportés promptement sur le territoire brésilien et ne seront ouverts que dans des zones désignées appropriées au Centre de lancement d'Alcantara. Les autorités brésiliennes compétentes recevront du Gouvernement de l'Ukraine une déclaration écrite relative au contenu des conteneurs scellés susmentionnés ;

c) Le Gouvernement de l'Ukraine exigera des titulaires d'une licence ukrainiens qu'ils présentent des assurances écrites que les conteneurs scellés visés au paragraphe 1 b) du présent article ne contiennent pas des articles ou des équipements non liés aux activités de lancement ;

d) Les participants ukrainiens seront soumis au contrôle des passeports et au contrôle douanier en République fédérative du Brésil conformément aux procédures définies par les lois et règlements brésiliens ;

e) Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil fera de son mieux pour faciliter l'entrée des participants ukrainiens en République fédérative du Brésil pour les activités de lancement.

2. Les représentants brésiliens ne seront autorisés à décharger les véhicules transportant le lanceur, les équipements d'aire de lancement, les vaisseaux spatiaux, les équipements connexes et/ou les données techniques couverts par le présent Accord et à livrer les conteneurs scellés à la zone de préparation des lanceurs ou du vaisseaux spatiaux que s'ils sont sous la supervision de participants ukrainiens. Les représentants brésiliens ne seront autorisés à pénétrer dans ces zones de préparation des lanceurs ou vaisseaux spatiaux qu'avec l'approbation spéciale du Gouvernement de l'Ukraine. Les représentants brésiliens peuvent aussi être autorisés à pénétrer dans les zones de préparation s'ils sont escortés à tout moment par des participants ukrainiens.

3. Procédures d'après-lancement

Les Parties feront en sorte que les équipements d'aire de lancement, les équipements connexes, ainsi que les données techniques soient retournés aux lieux approuvés par le Gouvernement de l'Ukraine, sauf si les Parties en ont convenu autrement.

Article VIII. Report, annulation ou échec du lancement

1. Report du lancement

En cas de report du lancement, les Parties feront en sorte que l'accès aux lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques soit surveillé par les participants ukrainiens. Les dispositions de l'Article VII du présent Accord s'appliqueront à toutes activités de lancement ultérieures.

2. Annulation du lancement

En cas d'annulation du lancement, les Parties feront en sorte que les participants ukrainiens soient autorisés à surveiller l'accès aux lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux, équipements connexes et/ou données techniques en attendant le retour de ceux-ci en Ukraine ou en tout autre lieu approuvé par le Gouvernement de l'Ukraine.

3. Échec du lancement

a) En cas d'échec du lancement, le Gouvernement de la République fédérative du Brésil permettra aux participants ukrainiens de participer à la recherche et à la récupération de tous éléments et/ou débris de lanceurs, équipements d'aire de lancement, vaisseaux spatiaux et équipements connexes sur tous les lieux d'accident dans les endroits soumis à la juridiction ou le contrôle de la République fédérative du Brésil. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil fera en sorte que le personnel chargé de l'enquête sur l'échec du Gouvernement de l'Ukraine ait accès au lieu de l'accident. Un site de récupération des débris de lanceur ou de vaisseau spatial placé sous le contrôle de l'Ukraine sera aménagé au Centre de lancement d'Alcantara et/ou en tout autre lieu convenu par les Parties. L'accès à ce site sera contrôlé comme prévu à l'Article VI du présent Accord. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil retournera immédiatement tous les articles associés au lanceur ou au vaisseau spatial récupéré par les représentants brésiliens aux participants ukrainiens sans les examiner ou les photographier de quelque façon que ce soit. S'il y a des raisons de croire que la recherche et la récupération des éléments et/ou débris du lanceur, du véhicule spatial et/ou des équipements connexes seront préjudiciables aux intérêts d'un État tiers, les Parties consulteront promptement le gouvernement dudit État concernant la coordination des procédures à appliquer pour conduire les opérations de recherche, sans préjudice des droits et obligations de tous États concernés existant en vertu du droit international, y compris ceux découlant de l'Accord sur le sauvetage des astronautes et la restitution des objets lancés dans l'espace extra-atmosphérique du 22 avril 1968 ;

b) Le Gouvernement de l'Ukraine et le Gouvernement de la République fédérative du Brésil conviennent d'autoriser les titulaires d'une licence ukrainiens et les titulaires d'une licence brésiliens, respectivement, au moyen de licences et de permis, à fournir, dans la mesure où les intérêts de la sécurité nationale et la politique étrangère des États respectifs le permettent, les informations nécessaires pour déterminer les causes de l'accident.

Article IX. Application

1. Les Parties tiendront des consultations chaque année pour examiner l'application du présent Accord, en s'attachant particulièrement à déterminer tous ajustements qui pour-

raient être nécessaires pour maintenir l'efficacité des contrôles du transfert des technologies.

2. Tout différend entre les Parties concernant l'interprétation et l'application du présent Accord sera réglé au moyen de consultations ayant lieu au niveau diplomatique.

Article X. Dispositions finales

1. Le présent Accord entrera en vigueur dès l'échange par les Parties des notifications confirmant que toutes les procédures et mesures requises par leur droit interne pour l'entrée en vigueur du présent Accord ont été accomplies.

2. Le présent Accord pourra être amendé par accord écrit mutuel des Parties. Les amendements ainsi convenus entreront en vigueur dès l'échange des notifications confirmant que toutes les procédures et mesures requises par leur droit interne pour leur entrée en vigueur ont été accomplies.

3. Toute Partie pourra mettre fin au présent Accord à l'expiration d'une période d'un an à compter de la date de la notification écrite à l'autre Partie de son intention de mettre fin au présent Accord.

4. Les obligations des Parties énoncées dans le présent Accord concernant la sécurité, la divulgation et l'utilisation des informations et le retour en Ukraine ou en tout autre lieu approuvé par le Gouvernement de l'Ukraine des lanceurs, vaisseaux spatiaux, équipements d'aire de lancement, équipements connexes et/ou données techniques après le report ou l'annulation d'un lancement, ou le retour d'éléments et/ou de débris d'un lanceur, d'équipements d'aire de lancement, d'un vaisseau spatial et/ou d'équipements connexes résultant d'un échec de lancement continueront de s'appliquer après l'expiration ou la résiliation du présent Accord.

5. Le Gouvernement de l'Ukraine autorise l'Agence spatiale nationale de l'Ukraine à surveiller l'application du présent Accord. Le Gouvernement de la République fédérative du Brésil autorise l'Agence spatiale brésilienne (AEB) à surveiller l'application du présent Accord.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés par leurs gouvernements respectifs, ont signé le présent Accord.

Fait à Kiev le 16 janvier 2002, en deux exemplaires originaux, chacun en portugais, ukrainien et anglais, les trois textes étant également authentiques. Le texte anglais prévaut en cas de divergence d'interprétations.

Pour le Gouvernement de la République fédérative du Brésil :

RONALDO MOTA SARDENBERG

Pour le Gouvernement de l'Ukraine :

OLEKSANDR NEGODA

